

Limba și literatura română

pentru clasa a **VII-a**

METODA

**ȘTIU
DESCOPĂR
APLIC**

Valori și atitudini ce pot fi formate pe parcursul unității:

- cultivarea interesului
- stimularea găzduirii și respectării diversității culturale
- cultivarea unei atitudini de respect față de limbi și culturi străini
- cultivarea unei atitudini de respect față de tradiții și obiceiuri românești

Cuprins

UNITATEA 1

Cartea și biblioteca

Cartea – obiect cultural: <i>Bibliotecă de Marin Sorescu</i>	4
Noțiuni de sintaxă	13
Noțiuni de fonetică	18
Exprimarea preferințelor	21
Formularea argumentelor	24
Fișă de lectură	27
Cererea	29
Evaluare	32

UNITATEA 2

Poezia naturii

Procedee de expresivitate: <i>În zori</i> de George Coșbuc	34
Mijloace de îmbogățire a vocabularului	40
Împrumuturile	44
Pleonasmul. Paronimele	47
Sinonime. Antonime. Omonime	50
Polisemia. Unități frazeologice	53
Sensul cuvintelor în context	56
Organizarea unui text propriu	58
Evaluare	60

UNITATEA 3

Caractere

Nuvela: <i>Hagi-Tudose</i> de Barbu Delavrancea	62
Rezumatul	72
Verbul	74
Verbele copulative	77
Diatezele	80
Verbele personale și impersonale. Locuțunea verbală	83
Funcții sintactice ale verbului la moduri personale	87
Funcții sintactice ale verbului la moduri nepersonale	89
Evaluare	94

UNITATEA 4

Cântecul sentimentelor

Descrierea. Hiperbola și metafora. Versificația: <i>Călin (file din poveste)</i> de Mihai Eminescu	96
--	----

Substantivul	108
Textul descriptiv	121
Titlul operei literare	128
Evaluare	130

UNITATEA 5
Aventura

Modalități ale narării: <i>Salvarea</i> de Radu Paraschivescu	132
Pronumele	146
Pronumele și adjecțivul pronominal nehotărât	152
Pronumele și adjecțivul pronominal negativ	155
Pronumele și adjecțivul pronominal interrogativ	158
Pronumele și adjecțivul pronominal relativ	162
Adjecțivul pronominal de întărire	165
Situată de comunicare dialogată	168
Evaluare	174

UNITATEA 6
Modele

Imnul: <i>Imn lui Ștefan cel Mare</i> de Vasile Alecsandri	176
Textul informativ	184
Numeralul	187
Alte tipuri de numerale	190
Adjecțivul	195
Locuțiunea adjectivală	198
Monologul	202
Descrierea unui personaj	205
Evaluare	208

UNITATEA 7
Vacanța

Aventurile unor prieteni: <i>Cireșarii. Castelul fetei în alb</i> de Constantin Chiriță	210
Mersul trenurilor	229
Prezentarea unui eveniment cultural	232
Adverbul	235
Prepoziția	244
Conjuncția	247
Interjectia	250
Cărțile vacanței	252
Evaluare	254

Cartea și biblioteca

1

Cartea – obiect cultural

Noțiuni de sintaxă

Noțiuni de fonetică

Exprimarea preferințelor

Formularea argumentelor

Fișă de lectură. Cererea

Pe parcursul unității de învățare, profesorul va avea în vedere dezvoltarea următoarelor competențe specifice din programă:

- 1.2.** sesizarea modalităților de organizare a secvențelor textuale ale unui mesaj oral;
- 1.5.** aplicarea principiilor ascultării active în manifestarea unui comportament comunicativ adecvat;
- 2.1.** asigurarea coeranței ideilor exprimate într-un mesaj oral;
- 2.3.** respectarea normelor morfosintactice în propoziții și fraze;
- 2.4.** adaptarea vorbirii la situațiile speciale sau neprevăzute de dialog sau monolog;
- 2.5.** cooperarea în interacțiunile de grup;
- 3.1.** citirea unei varietăți de texte literare sau nonliterare, demonstrând înțelegerea acestora;
- 4.1.** exprimarea, în scris, a propriilor opinii și atitudini;
- 4.3.** organizarea secvențelor textuale în funcție de o cerință specifică.

Valori și atitudini ce pot fi formate pe parcursul unității:

- cultivarea interesului pentru lectură și a plăcerii de a citi;
- stimularea gândirii autonome, reflexive și critice;
- cultivarea unei atitudini pozitive față de comunicare;
- cultivarea unei atitudini pozitive față de limba română.

Cartea – obiect cultural

ŞTIU

1. Notează rapid câteva cuvinte care îți vin în minte când te gândești la „carte”.
2. Lucrați în grupe de 2 – 3 elevi. Realizați un ciorchine de idei care să aibă în centru tema „cartea”. Includeți cuvintele la care v-ați gândit în categorii mai largi, de tipul: componentele cărții • tipuri de cărți • beneficiile lecturii • alte elemente asociate cărții.
3. Scrie în caiet, pe verticală, cuvântul „BIBLIOTECĂ”, cu majuscule. Completează, pe orizontală, pornind de la fiecare literă a acestui cuvânt, câte un titlu de carte pe care ai citit-o sau pe care îl-ai dori să o citești.
4. Citește poezia de mai jos.

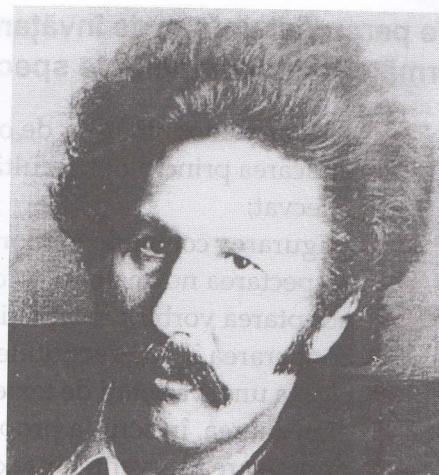
Bibliotecă

de Marin Sorescu

Ce bine că toate aceste cărți
 Au fost scrise!
 Nu trebuie să le mai scriu eu
 S-o iau de la capăt,
 Să-mi frământ mintea.
 Mă uit la fiecare titlu –
 Vârându-mi nasul și silabisind,
 Și, cu fiecare tom,
 Parcă mi se ia o piatră de pe inimă.

Mă apăsau toate aceste lumi de gânduri
 Care erau ca o nebuloasă și în mintea mea –
 (Cred că ne naștem cu virtualitatea de a trăi fiecare
 Experiența tututor [celor] dinaintea noastră.)

Bine ați făcut – le zic autorilor mai vechi și mai noi,
 Frunzărind cotoare și pagini de gardă –
 (Sunt înnebunit după paginile de gardă!)
 Bine ați făcut că ați scris toate astea la timp
 Că n-ați fost deloc, dar deloc leneși
 Și n-ați lăsat totul pe mine!...

Marin Sorescu (1936 – 1996)

Unul dintre cei mai valoroși scriitori români contemporani: poet, dramaturg, prozator, eseist și traducător. Dintre volumele sale de versuri, amintim: *Singur printre poeți* (1964), *Tușiți* (1970), *Suflete, bun la toate* (1972), *La Lilieci* (6 volume apărute între 1973 și 1998). A scris mai multe volume pentru copii, printre care: *Unde fugim de acasă?* (1967), *Cirip-ciorap* (1993).

Și-a ilustrat singur unele cărți și a avut preocupări în domeniul picturii, prezentându-și lucrările în numeroase expoziții din țară și din străinătate.

DESCOPAR**Primele impresii**

- 1.** Care sunt primele tale impresii după lectura poeziei *Bibliotecă*? Formulează o idee sau descrie o stare, un sentiment pe care le-ai avut pe parcursul lecturii.

- 2.** Ce te-a reținut atenția în mod deosebit în poezia lui Marin Sorescu? Te poti referi la o idee, la o formulare, la o atitudine.
- 3.** Ce anume crezi că nu ai înțeles foarte bine după prima lectură a textului? Formulează, în scris, o întrebare la care dorești să găsești un răspuns, pentru a înțelege mai bine textul.
- 4.** Discutați în grupe de câte 3 – 4 elevi. V-a amintit ceva din poezia *Bibliotecă* de Marin Sorescu de o experiență personală sau de alte texte citite de voi? Împărtășiți-vă aceste gânduri.

Cuvintele textului

- 1.** În DEX, termenul *bibliotecă* este explicat astfel: „1. Dulap sau mobilă specială cu rafturi de ținut cărți. 2. Încăpere, sală în care se păstrează și se citesc cărțile. 3. Colecție de cărți, periodice, foi volante, imprimate etc. Instituție care colecționează cărți, periodice etc. spre a le pune în mod organizat la dispoziția cititorilor. 4. Nume date unei serii de cărți care prezintă caractere comune și sunt publicate de aceeași editură.“ La care dintre aceste sensuri crezi că se referă titlul poeziei?

- 2.** Lucrați în grupe de câte 3 – 4 elevi. Găsiți, în text, cuvinte care aparțin câmpului lexical al cărții și precizați categoriile în care le puteți include, conform ciorchinelui de idei realizat la exercițiul 2 din rubrica *Știu*.

- 3.** Lucrați în perechi, folosind, la nevoie, dicționarul explicativ sau dicționarul de sinonime. Găsiți câte un sinonim pentru următoarele cuvinte sau expresii din text: *tom, o piatră pe inimă, nebuloasă, virtualitate, a frunzări, a fi înnebunit după ceva*. Confruntați-vă apoi rezultatele și stabiliți răspunsurile cele mai potrivite pentru sensul pe care aceste cuvinte sau îmbinări de cuvinte îl au în poezia lui Marin Sorescu.
-
.....
.....
.....

- 4.** Găsește câte un antonim pentru următoarele cuvinte și expresii din text:
scrise • a o lăua de la capăt • dinaintea • lenșezi.
-
.....
.....

- 5.** Precizează cum s-au format următoarele cuvinte din text: *a silabis, fiecare*.
-
.....
.....

- 6.** Selectează din text verbele care exprimă stări și emoții sau sentimente. Subliniază-le cu verde pe acelea care exprimă stări/emoții pozitive și cu roșu pe acelea care exprimă stări/emoții negative. Care consideri că predomină în text? Explică.
-
.....
.....

Lumea textului

- 1.** Cum îți se pare forma poeziei față de alte texte în versuri citite de tine? Te poți referi la:
 lungimea strofelor • măsura versurilor • existența/inexistența rimei.
-
.....
.....

- 2.** Din a cui perspectivă este descrisă biblioteca? Bifează varianta corectă și explică-ți opțiunea:
- a unui cititor pasionat;
 - a unei persoane pentru care biblioteca este un obiect decorativ;
 - a unui autor care speră ca volumele lui să ajungă pe rafturile unei biblioteci;
 - a unui copil care se bucură de rafturile pline de cărți.
-
.....
.....

Respect pentru oameni și cărți

- 3.** În strofa a treia și a patra, autorul a inclus câte o paranteză. De ce crezi că a ales să procedez în acest fel? Discutați în perechi și alegeti dintre variantele de mai jos, pentru a motiva opțiunea autorului, sau propuneți voi alt răspuns pentru fiecare dintre cele două situații:
- pentru că reprezintă o abatere de la tema centrală a textului;
 - pentru că este un detaliu referitor la o perceptie subiectivă a autorului față de carte;
 - pentru că este o generalizare privitoare la orice cititor;
 - pentru că autorul dorește să atragă atenția cititorilor asupra celor două paranteze.
- 4.** Găsește un sinonim potrivit în context pentru expresia *lumi de gânduri* din primul vers al strofei a treia.

- 5.** Pornind de la ideea exprimată în paranteza din strofa a treia și de la următoarele citate, discutați, în grupe de 3 – 4 elevi, despre ce înseamnă pentru voi lectura.

„A citi înseamnă a învăța. E o formă de experiență sau, mai bine zis, un multiplicator pentru experiențele noastre: căci dacă ne-am mărgini la ceea ce putem trăi sau vedea în jurul nostru într-o viață de om, am fi foarte săraci.”

Nicolae Manolescu, *Lectura pe înțelesul tuturor*

„[Lectura] te orientează în marile teme ale vieții (dragostea, suferința, familia, boala, moartea, prietenia), te familiarizează cu acele situații existențiale pe care, foarte Tânăr fiind, le așteptă sau numai le întrevezi cu nerăbdare și teamă (desprinderea de părinți, confruntarea cu ceilalți...).”

Sanda Cordon, *Ce rost are să mai citim literatură?*

„Datorită cărții pot sta de vorbă cu cel care nu e lângă mine. Pot fi contemporan cu un gânditor latin care a trăit cu două milenii în urmă sau pot sta de vorbă cu cineva care nu s-a născut încă. Pot deveni, ca cititor sau autor, contemporan cu omenirea toată. Sau, datorită cărții, pot să mă «întâlnesc» cu cineva care locuiește pe celaltă față a planetei.”

Gabriel Liiceanu, *Declarație de iubire*

- 6.** Privește cu atenție pictura alăturată a lui Arcimboldo. De ce crezi că pictorul a ales să construiască portretul libraruilui din cărți?

Giuseppe Arcimboldo, *Librarul*, 1566

Copyright © Skokloster Castle
Toate drepturile rezervate. Fotograf: Samuel Uhrdin

- 7.** Ar putea fi și autorul din poezia *Bibliotecă* un astfel de personaj, alcătuit din cărți? Explică-ți punctul de vedere prin referire la text.
-
-

- 8.** Cum consideri că este autorul din poezie? Alege dintre următoarele variante și explică-ți opțiunea:

orgolios; ironic/autoironic; leneș; harnic.

- 9.** Revino la întrebarea referitoare la text pe care ai formulat-o după prima lectură a poeziei. Încearcă să dai un răspuns.
-
-
-
-

- 10.** Lucrați în grupe de 3 – 4 elevi. Notați la tablă cele mai interesante răspunsuri și exprimați-vă propriile puncte de vedere pornind de la întrebările puse de colegi.
-
-
-

Cartea și editura

- 1.** Citește cu atenție prezentarea modului în care se naște o carte și elaborați, în grupe de 3 – 4 elevi, un poster pe această temă. Subliniați mai întâi în text cuvintele-cheie care se referă la: persoanele implicate în realizarea cărții, etapele sau operațiunile prin care manuscrisul devine carte și ajunge la cititor.

Până să ajungă într-o librărie sau într-un raft de bibliotecă, unde își așteaptă cititorii, cartea parcurge un drum lung. Mai întâi un autor, asemenea celui din poezia *Bibliotecă*, se gândește să scrie o carte. După ce autorul își scrie textul, îl oferă unei edituri sub forma unui manuscris*. Un redactor evaluatează manuscrisul, iar directorul editurii decide dacă textul va fi publicat. În cazul în care editura acceptă manuscrisul, se realizează un contract cu autorul. Apoi, manuscrisul intră în ceea ce se numește „ciclu de producție“.

Un redactor va citi cu atenție manuscrisul și va face anumite observații (legate de corectitudinea și claritatea exprimării, de acuratețea informațiilor – dacă este vorba despre o carte științifică –, de structura textului etc.), pe care le va discuta apoi cu autorul. Intervențiile redactorului vor fi introduse în forma electronică a textului, iar un tehnoredactor va concepe toate elementele legate de formatul (dimensiunea

* manuscris, s.n. – În trecut, textul autorului era scris de mână, de unde provine și denumirea sa, dar, în ultimii ani, este cules la computer.

cărții, calitatea hârtiei) și de forma paginilor ce vor fi tipărite (dimensiunea „oglinzii” – poartă de pagină acoperită de text –, așezarea textului în pagină – text cursiv sau text pe coloane, tipul de litere folosite pentru textul propriu-zis, titluri, subtitluri, note de subsol, citate etc., forma paginii de titlu, a cuprinsului, a paginii pentru un nou capitol etc.). În cazul cărților ilustrate, colaborarea dintre ilustrator și autor este esențială, pentru că primul trebuie să exprime cât mai adekvat, prin desenele proprii sau prin imaginile alese (fotografii, reproduceri), ideile și spiritul cărții.

Urmează paginarea, realizată de un specialist în editarea computerizată, care aşază textul în forma concepută de tehnoredactor, adăugând, dacă este o carte ilustrată, și desenele ilustratorului.

Un corector va citi textul printat, confruntând textul paginat cu manuscrisul redactat. Apoi, redactorul și autorul analizează observațiile pe text ale corectorului.

Tehnoredactorul verifică și el dacă paginitorul a respectat toate elementele din proiectul său.

Noile intervenții sau corecturi sunt introduse în computer de paginitor. Autorul și redactorul mai citesc o dată textul. După ultima corecție introdusă în calculator, corectorul, care recitește și el textul pentru a fi sigur că nu există greșeli, dă BT-ul (bunul de tipar).

În paralel, un grafician realizează proiectul pentru coperta cărții. În situația în care cartea respectivă face parte dintr-o colecție, graficianul va gândi coperta în funcție de elementele specifice colecției respective.

Forma finală a textului este trimisă în tipografie. Aici se realizează tipărire, legarea filelor cărții și realizarea îmbrăcăminții ei exterioare, coperta.

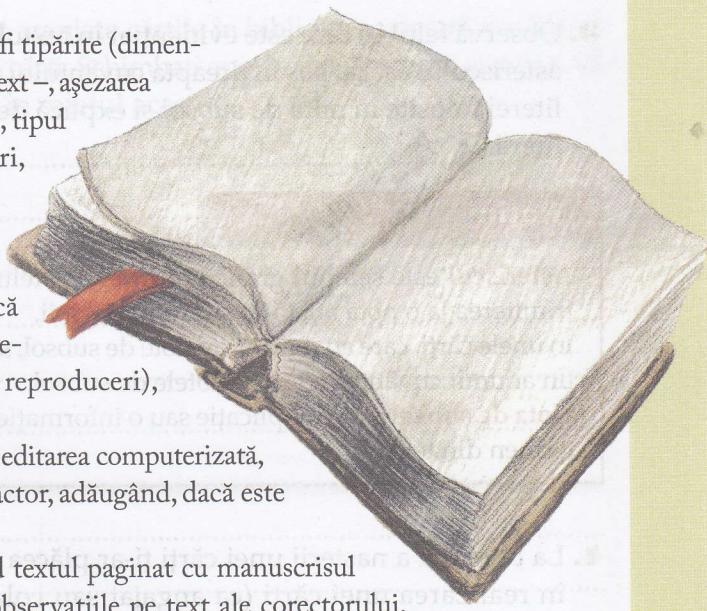
Tipografia trimite cartea la depozitul editurii, de unde este preluată de difuzori (cei care vând carte). Acum, cartea este gata să plece spre noi, cititorii, iar editura își pune în aplicare planul de promovare a cărții (lansarea cărții în librăriile din diverse localități sau la târgurile de carte, întâlniri cu cititorii, anunțuri referitoare la apariția cărții în presă scrisă sau audio-vizuală, participarea la emisiuni de radio sau TV în care autorul și editorul prezintă cartea etc.).

2. Afipați posterele voastre referitoare la etapele realizării unei cărți și comparați-le. Un membru al fiecărei echipe va prezenta posterul și va răspunde la întrebările colegilor. Alegeti, prin vot, posterul care surprinde cel mai bine „povestea” cărții.

Rețin

Editura este instituția care se ocupă cu editarea de cărți sau de publicații și cu promovarea acestora pe piață.

Pentru a transforma un manuscris într-o carte, o editură realizează mai multe operații: evaluarea manuscrisului, redactarea, tehnoredactarea, paginarea, corecția, realizarea copertei, tipărirea (care se realizează într-o tipografie cu care editura colaborează), promovarea și difuzarea cărții.

- 3.** Observă felul în care este evidențiat în textul de la pagina 6 cuvântul *manuscris*. Explică rolul asteriscului așezat sus în dreapta cuvântului și rolul notei de subsol. Compara și dimensiunea literei folosite în nota de subsol și explică de ce crezi că tehnoredactorul a ales acest corp de literă.

Rețin

Asteriscul este semnul grafic în formă de steluță care se pune după un cuvânt pentru a indica trimiterea la o notă aflată în subsolul paginii.

În unele cărți, care au mai multe note de subsol, se preferă folosirea unor cifre care fac legătura între un anumit cuvânt din text și notele de subsol.

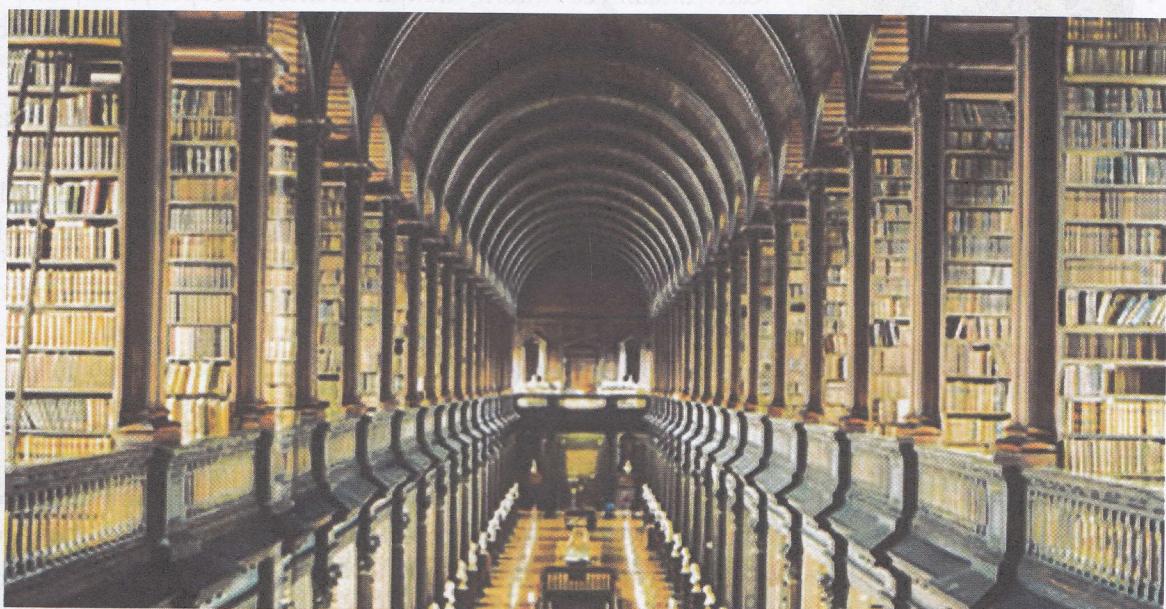
Nota de subsol este o explicație sau o informație suplimentară privitoare la o idee, un concept, un termen din text.

- 4.** La ce etapă a nașterii unei cărți ți-ar plăcea să contribui? Ce rol ți-ar plăcea să îndeplinești în realizarea unei cărți (ca angajat sau colaborator al unei edituri)? Explică-ți opțiunea, completând spațiile punctate de mai jos:

Mi-ar plăcea să fiu , pentru că

APLIC

- 1.** Discutați în perechi despre cum vă alegeti, de obicei, o carte din bibliotecă sau dintr-o librărie. Explicați ce vă atrage, ce elemente ale cărții vă fac să o luați din raft.

Respect pentru oameni și cărți

- 2.** Descrie, în 10 – 15 rânduri, felul în care sunt aranjate cărțile în biblioteca voastră sau într-o bibliotecă în care ați fost pentru a împrumuta cărți. Schimbați apoi textele între voi și notați-vă impresiile față de textul colegului de bancă în caietul acestuia.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Rețin

Colecția reprezintă o serie de opere literare sau științifice grupate după anumite criterii și apărute în cadrul unei edituri.

- 3.** Organizați-vă în echipe de 3 – 4 elevi. Imagineați-vă că lucrați la o editură. Propuneți pentru titlurile cărților menționate mai jos nume atractive de colecții. Notați-le în casetele galbene.

- *Lumea artelor, Lumea animalelor, Sporturile, Planetele*
- *Bucovina, Norvegia, Insulele Canare, Dobrogea*
- *Dicționar de sinonime, Dicționar de paronime, Dicționar de antonime, Dicționar de omonime*
- *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte, Sarea în bucate, Prâslea cel voinic și merele de aur*
- *Alice în țara minunilor de Lewis Carroll, Aventurile lui Tom Sawyer de Mark Twain, Amintiri din copilărie de Ion Creangă, Matilda de Roald Dahl*

- 4.** Îți place să primești sau să oferi în dar cărți? Discutați despre acest lucru, oferind explicații sau relatând experiențe personale (despre cum ai reacționat când ai primit o carte sau despre cum ai ales o carte pe care ai dăruit-o unei persoane dragi).

- 5.** Citește fragmentul următor din carte *Cititorul din peșteră* de Rui Zink (Editura Humanitas, 2008) și notează-ți în caiet ideile pe care le găsești interesante, fie că ești sau nu de acord cu ele.

„...Mi se întâmplă să mă întreb dacă Anibalector voia un interlocutor sau un discipol. El probabil că nu vedea deosebirea. Sigur e că adora să se dueleze cu mine – sau să mă folosească pentru a se duela cu sine însuși.

— Un cititor trebuie să se mențină neutru față de cartea pe care o citește, întrebă tu? Eu n-aș fi atât de radical. De ce s-ar cădea ca eu să încetez a fi eu numai pentru că-l aud pe altul cum gândește? Și cum aş putea eu să încetez a fi eu, chiar dacă aş vrea? Să se fi inventat oare deja chirurgia plastică pentru spirit? Totuși, e adeverat că cititorul trebuie să știe să încerce a vorbi limba cărții. A vorbi limba cărții și a se abandona în voia melodiei ei, a se lăsa dus de curent, în loc să-și risipească forțele vâslind contra mareai. Nu zic că trebuie să ne supunem, dar trebuie să fim disponibili. Cartea, prin faptul că este scrisă, a făcut deja un pas mare către noi: e un dar. Acum ne revine nouă să mulțumim pentru amabilitate și să facem un pas către carte.

— De ce?

— De ce, de ce...

Anibalector, la fel ca oamenii, nu era mulțumit când îi lipseau cuvinte sau argumente.

— Păi, nu știu. Poate fiindcă cheia lecturii se află chiar în cartea pe care o citim.

Pentru Anibalector, o carte era o întâlnire între două voci: a noastră și a cărții. Și să faci sublinieri într-o carte nu este nimic rău, e aproape ca și cum ai citi dublu; e un semn că ai întâlnit un pasaj, o frază, un paragraf, care-ți spune ceva, iar asta, după el, era de neprețuit. E aproape ca și cum ai fi găsit, pe gratis, un al doilea pasaj.

— Te autorizez să subliniezi cărțile pe care le vei citi aici. Ele nu aparțin niciunei biblioteci publice, sunt ale mele, aşa că, dacă eu spun da, le poți mâzgăli după bunul tău plac.

— Cărțile sunt ale dumitale? M-am hotărât să-l provoc. Nu știam că le-ai cumpărat.

Anibalector a arătat spre osemintele care, ciudat, deși erau ale semenilor meu, nu-mi mai provocau repulsie sau frică. Să fi câștigat eu atâta incredere în el? N-ar fi fost mai înțelept să mă tem că nu eram altceva decât o jucărie (un divertisment) pe care Anibalector ar strivit-o de îndată ce ar înceta să-l mai distreze? Poate, dar nu mă gândeam la asta. Tocmai făceam un lucru pe care, din câte îmi aminteam,

nu-l făcusem niciodată la școală: învățam. Și simțeam ceva și mai straniu: îmi plăcea să învăț.

Să învăț că o carte e o casă cu multe uși – uneori atâtea câte pagini avea cartea; alteori, tot atâtea câte rânduri avea. Alteori, nici chiar atât. Unele cărți erau mai curând ca acele picturi ce imită uși și ferestre, iar când ajungi acolo te lovești cu nasul de un zid. Dar pe acestea Anibalector le disprețuia, chiar dacă nu mă împiedica să le citesc.

Să învăț că ușile asta au în ele cheia cu ajutorul căreia se poate, sau nu, chiar intra în casă.

— În cel mai rău caz, cheia e ascunsă sub un preș sau un ghiveci. Dar e acolo, poți să fii sigur. Autorul n-a plecat cu ea în buzunar. Chiar dacă nătărăul e convins că aşa a făcut, n-a luat-o. Cheia a rămas acolo.“

